

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τμήμα ΗΜΜΥ. Τομέας Ηλεκτρονικής
Τεχνικές Βελτιστοποίησης

3η Εργαστηριακή Άσκηση Μέθοδος Μέγιστης Καθόδου με Προβολή

Συντάκτης:
Χρήστος Χουτουρίδης
ΑΕΜ:8997
cchoutou@ece.auth.gr

Διδάσκοντες:
Γ. Ροβιθάκης
rovithak@auth.gr
Θ. Αφορόζη
taforozi@ece.auth.gr

3 Δεκεμβρίου 2024

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αφορά το πρόβλημα της ελαχιστοποίησης μιας δοσμένης συνάρτησης πολλών μεταβλητών $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ με περιορισμούς χρησιμοποιώντας τη μέθοδο μέγιστης καθόδου με προβολή. Η μέθοδος αυτή θα εκτελεστεί σε αντιπαραβολή με την αντίστοιχη μέθοδο χωρίς περιορισμούς από την προηγούμενη εργασία. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούμε τον κώδικα της προηγούμενης εργασίας με κάποιες τροποποιήσεις, όπως θα δούμε και παρακάτω.

1.1. Παραδοτέα

Τα παραδοτέα της εργασίας αποτελούνται από:

- Την παρούσα αναφορά.
- Τον κατάλογο `scripts/`, που περιέχει τον κώδικα της MATLAB.
- Το [σύνδεσμο](#) με το αποθετήριο που περιέχει όλο το project με τον κώδικα της MATLAB, της αναφοράς και τα παραδοτέα.

1.2. Προγραμματιστική προσέγγιση

Για τον προγραμματισμό και εκτέλεση των μεθόδων της παρούσας εργασίας έγινε χρήση της MATLAB. Στον κατάλογο `scripts`, περιέχονται όλες οι μέθοδοι και οι τεχνικές υπολογισμού βημάτων με τη μορφή συναρτήσεων καθώς και `scripts` που τις καλούν. Για κάθε ένα θέμα της εργασίας, υπάρχει το αντίστοιχο script που περιέχει τους υπολογισμούς, τις κλήσεις των μεθόδων και τη δημιουργία των διαγραμμάτων. Για το πρώτο θέμα το αρχείο `Script_1_SteepDesc.m` για το δεύτερο το `Script_2_SteepDesc_Proj.m` και ούτω καθεξής. Η μέθοδος μέγιστης καθόδου (αρχείο: `method_SteepDesc.m`) είναι η ίδια με αυτή της προηγούμενης εργασίας με τη μόνη διαφορά ότι τροποποιήθηκε ώστε η αντικειμενική συνάρτηση να δέχεται διάνυσμα ως όρισμα και όχι δύο διαφορετικές μεταβλητές x, y . Αυτό ακολουθήθηκε και για την έκδοση με προβολή και φυσικά είχε αντίτυπο και στις υπόλοιπες συναρτήσεις, όπως η κλίση ή ο Εσσιανός. Στην παρούσα εργασία η υλοποίηση του κώδικα ακολουθεί την προσέγγιση των προηγούμενων εργασιών. Πιο συγκεκριμένα.

1.3. Μέθοδοι επιλογής βήματος

Εφόσον στην προηγούμενη εργασία οι μέθοδοι επιλογής βήματος ήταν ανεξάρτητες από την μέθοδο υπολογισμού του ελάχιστου και εφόσον χρησιμοποιούμε τον ίδιο κώδικα και στην παρούσα εργασία, αυτός ο τρόπος σχεδίασης παρέμεινε. Ουσιαστικά για κάθε ένα τρόπο υπολογισμού του γ_k , υπάρχει αντίστοιχη συνάρτηση, με κοινό interface. Αυτό έχει τη μορφή: `gamma_ <method>(f, grad_f, dk, xk)`, όπου το `f` είναι η αντικειμενική συνάρτηση, `grad_f` η συνάρτηση κλίσης της, `dk` η τιμή της συνάρτησης κλίσης στο `xk` και `xk` το σημείο ενδιαφέροντος. Έτσι οι μέθοδοι αντιγράφηκαν και εδώ για ολότητα, ακόμα και αν για την παρούσα εργασία χρησιμοποιείται μόνο το σταθερό βήμα γ_k .

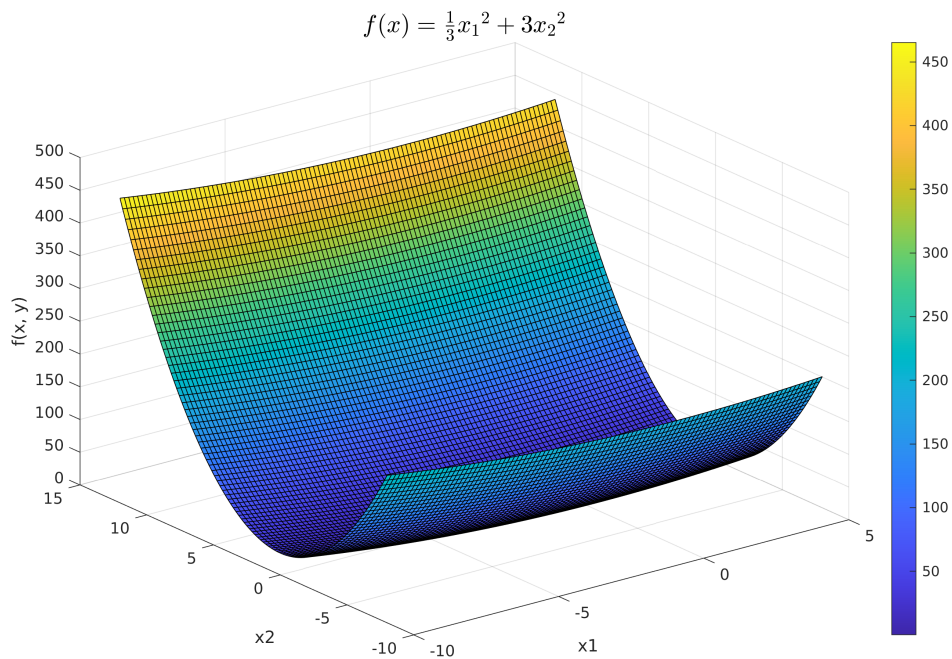
2. Απεικόνιση της συνάρτησης

Η συνάρτηση με την οποία ασχολούμαστε στην παρούσα εργασία είναι η:

$$f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \frac{1}{3}x_1^2 + 3x_2^2, x = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \quad (1)$$

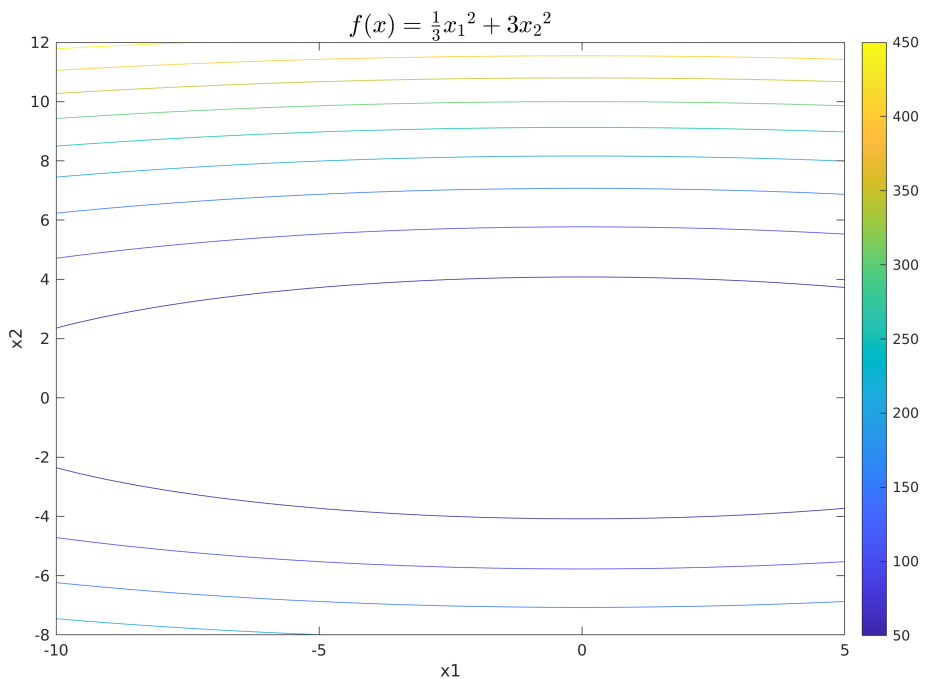
Όπου $-10 \leq x_1 \leq 5$ και $-8 \leq x_2 \leq 12$

Στο παρακάτω σχήμα 1 φαίνεται η τρισδιάστατη απεικόνιση της συνάρτησης.

Σχήμα 1: Γραφική παράσταση της f

Από το σχήμα μπορούμε πολύ εύκολα να διακρίνουμε ότι η συνάρτηση είναι κυρτή στο σύνολο των περιορισμών της εκφώνησης $-10 \leq x_1 \leq 5$ και $-8 \leq x_2 \leq 12$. Για να πάρουμε μια καλύτερη αίσθηση για το που βρίσκεται το τοπικό ελάχιστο της f , παρακάτω παραθέτουμε ένα γράφημα με τις ισοβαρείς καμπύλες της f .

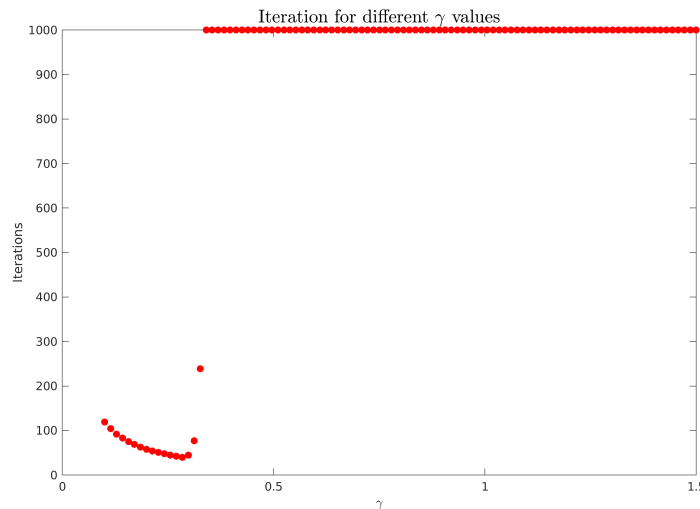
Σχήμα 2: Ισοβαρείς της f

Από το παραπάνω σχήμα 2 φαίνονται και γραφικά οι μικρές κλίσης που παρουσιάζει η συνάρτηση κοντά στο ελά-

χιστο σημείο (0, 0). Τα διαγράμματα για τη μέθοδο δημιουργούνται εκτελώντας το αρχείο **Script_0_Plots.m**

3. Θέμα 1 - Μέθοδος Μέγιστης Καθόδου χωρίς περιορισμούς

Εφαρμόζοντας την μέθοδο μέγιστης καθόδου από την προηγούμενη εργασία, με ακρίβεια $\epsilon = 0.001$, για τα βήματα γ_k της εκφώνησης, παρατηρούμε ότι η μέθοδος συγκλίνει στο ελάχιστο για μικρά γ_k ενώ **αποκλίνει για μεγάλα $\gamma_k > 0.33$** . Από τις δοκιμές φαίνεται ότι το σημείο εκκίνησης δεν παίζει ρόλο και για αυτό επιλέξαμε να παραθέσουμε τα ευρήματά μας από το σημείο (5, -5), για αντιπαραβολή με το επόμενο βήμα της εκφώνησης.

Σχήμα 3: Αριθμός επαναλήψεων για διαφορετικές τιμές γ_k [Μέγιστη Κάθοδος].

Επίσης παρατηρούμε ότι για μικρό $\gamma_k = 0.1$ η σύγκλιση είναι ομαλή, ενώ για μεγάλο $\gamma_k = 0.3$ παρουσιάζει ταλάντωση κατά την σύγκλιση. Παρακάτω στο σχήμα 4 παραθέτουμε την πορεία σύγκλισης και απόκλισης για τις διαφορετικές τιμές του γ_k .

3.1. Μαθηματική ανάλυση

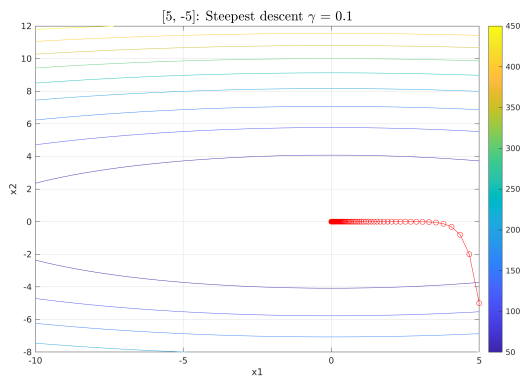
Τα παραπάνω αποτελέσματα επιβεβαιώνονται και θεωρητικά. Πιο συγκεκριμένα για τη σύγκλιση της μεθόδου μέγιστης καθόδου όπου το κάθε σημείο υπολογίζεται από την σχέση $\mathbf{x}_{k+1} = \mathbf{x}_k - \gamma_k \nabla f(\mathbf{x}_k)$, πρέπει να ισχύουν:

1. Η f να είναι κυρτή.
2. Η f να είναι συνεχής και διαφορίσιμη και η κλίση της υπολογίσιμη.
3. Για το βήμα υπολογισμού να ισχύει η σχέση:

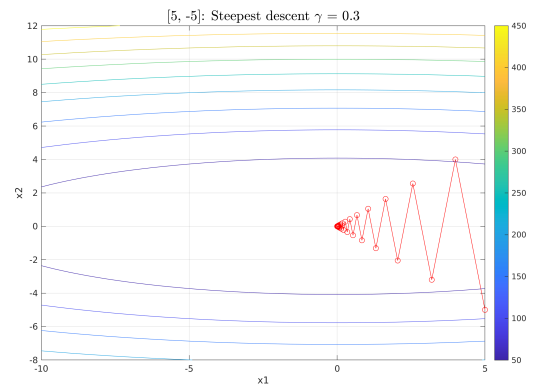
$$0 < \gamma_k < \frac{2}{L} \tag{2}$$

Όπου L το άνω φράγμα της Lipschitz για την κλίση $\nabla f(x)$ (αν είναι γνωστή), η οποία είναι η μέγιστη ιδιοτιμή του Εσσιανού και δίνεται από τη σχέση:

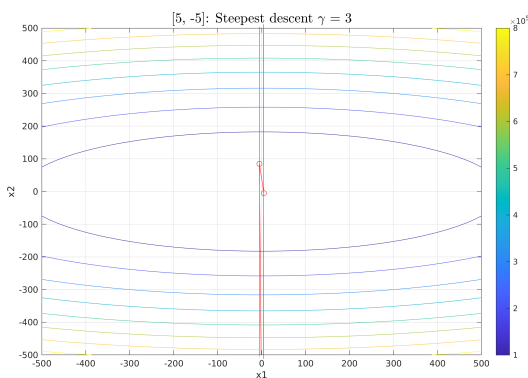
$$L = \max_x \{\lambda_{max}(H(x))\} \tag{3}$$

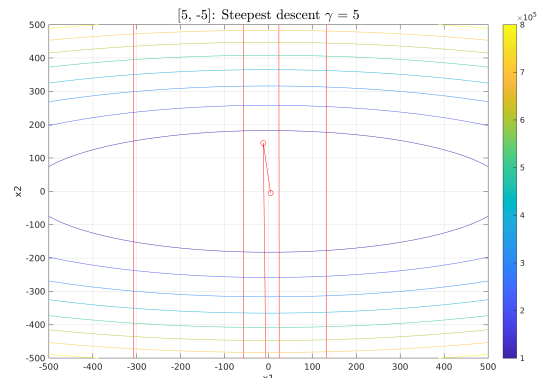
$\gamma_k = 0.1$

$\gamma_k = 0.3$

$\gamma_k = 3$

$\gamma_k = 5$

Σχήμα 4: Σύγκριση της μεθόδου Steepest descent για διαφορετικά γ_k

Έτσι για τη δική μας περίπτωση η κλίση της $f(x)$ είναι:

$$\nabla f(x) = \begin{bmatrix} \frac{\partial f}{\partial x_1} \\ \frac{\partial f}{\partial x_2} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{2}{3}x_1 \\ 6x_2 \end{bmatrix}$$

Ο Εσσιανός πίνακας $H(x)$ της $f(x)$ είναι:

$$H(x) = \begin{bmatrix} \frac{\partial^2 f}{\partial x_1^2} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_1 \partial x_2} \\ \frac{\partial^2 f}{\partial x_2 \partial x_1} & \frac{\partial^2 f}{\partial x_2^2} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{2}{3} & 0 \\ 0 & 6 \end{bmatrix}$$

Και εφόσον είναι διαγώνιος οι ιδιοτιμές του είναι οι τιμές της διαγωνίου. Δηλαδή:

$$\det(H - \lambda I) = 0 \Leftrightarrow \det \begin{bmatrix} \frac{2}{3} - \lambda & 0 \\ 0 & 6 - \lambda \end{bmatrix} = 0 \Leftrightarrow \left(\frac{2}{3} - \lambda\right)(6 - \lambda) = 0 \Leftrightarrow \lambda_{\min} = \frac{2}{3}, \quad \lambda_{\max} = 6.$$

Έτσι από τις εξισώσεις (2) και (3) προκύπτει τελικά ότι $\frac{2}{L} = \frac{2}{\lambda_{\max}} = \frac{1}{3}$ και επομένως για σύγκλιση της μεθόδου πρέπει να ισχύει:

$$0 < \gamma_k < \frac{1}{3} \tag{4}$$

Βλέπουμε ότι από την ανάλυσή μας, η τιμή που βρήκαμε εμπειρικά για την απόκλιση από την εκτέλεση του αλγορίθμου για το $\gamma > 0.33$ επιβεβαιώνεται.

Επίσης το γεγονός ότι ο Εσσιανός είναι διαγώνιος, μας δίνει επίσης πληροφορία ότι:

- Η ιδιοτιμή $\lambda_1 = \frac{2}{3}$ εφαρμοσμένη στη σχέση (2) μας δίνει:

$$0 < \gamma_k < 3 \tag{5}$$

που είναι η τιμή για την οποία η μέθοδος συγκλίνει στη διάσταση x_1

- Η ιδιοτιμή $\lambda_2 = 6$ εφαρμοσμένη στη σχέση (2) μας δίνει:

$$0 < \gamma_k < \frac{1}{3} \tag{6}$$

που είναι η τιμή για την οποία η μέθοδος συγκλίνει στη διάσταση x_2

Εναλλακτικά

Αν θέλαμε να βρούμε το κριτήριο σύγκλισης για το βήμα γ_k ξεχωριστά για την κάθε διάσταση θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ισοδύναμα με την παραπάνω ανάλυση, πως για να συγκλίνει η μέθοδος θα πρέπει να ισχύει:

$$\left| \frac{x_{k+1}}{x_k} \right| < 1$$

Από την παραπάνω εξίσωση προκύπτει πάλι ένα σύστημα εξισώσεων για την κάθε διάσταση:

$$\begin{cases} \left| \frac{x_{1,k} - \frac{2}{3}\gamma_k x_{1,k}}{x_{1,k}} \right| < 1 \\ \left| \frac{x_{2,k} - 6\gamma_k x_{2,k}}{x_{2,k}} \right| < 1 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \left| 1 - \frac{2}{3}\gamma_k \right| < 1 \\ |1 - 6\gamma_k| < 1 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} 0 < \gamma_k < 3 \\ 0 < \gamma_k < \frac{1}{3} \end{cases}$$

Που επιβεβαιώνει την προηγούμενη ανάλυσή μας για τη συνολική σύγκλιση, αλλά και για την κάθε διάσταση ξεχωριστά.

4. Μέθοδος Μέγιστης Καθόδου με προβολή

Πριν περάσουμε στις υπόλοιπες απαιτήσεις της εργασίας θα θέλαμε να παραθέσουμε κάποιες πληροφορίες για την υλοποίηση της μεθόδου μέγιστης καθόδου με προβολή (αρχείο: `method_SteepDesc_Proj.m`). Η συνάρτηση αυτή δέχεται ως είσοδο την αντικειμενική συνάρτηση και την συνάρτηση κλίσης καθώς και το σημείο εκκίνησης x_k και το βήμα s_k . Με τη βοήθεια της συνάρτησης `ProjectionPoint()` παίρνει πρώτα την προβολή του x_k στο διάστημα των περιορισμών αν αυτό χρειάζεται και έπειτα εφαρμόζει τον αλγόριθμο. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για σημεία εκκίνησης εκτός του συνόλου των περιορισμών. Ο αλγόριθμος είναι παρόμοιος με αυτόν της προηγούμενης εργασίας με τη διαφορά ότι η διεύθυνση d_k επιλέγεται από τη σχέση:

$$d_k = Pr_X\{x_k - s_k \nabla f(x_k)\} - x_k = \bar{x}_k - x_k$$

και τελικά έχουμε:

$$x_{k+1} = x_k + \gamma_k d_k$$

Δηλαδή εφαρμόζουμε πρώτα τη μέθοδο μέγιστης καθόδου με βήμα s_k στην κατεύθυνση $-\nabla f$ και έπειτα προβάλλουμε το σημείο στο σύνολο X και χρησιμοποιούμε αυτό ως διεύθυνση με βήμα γ_k .

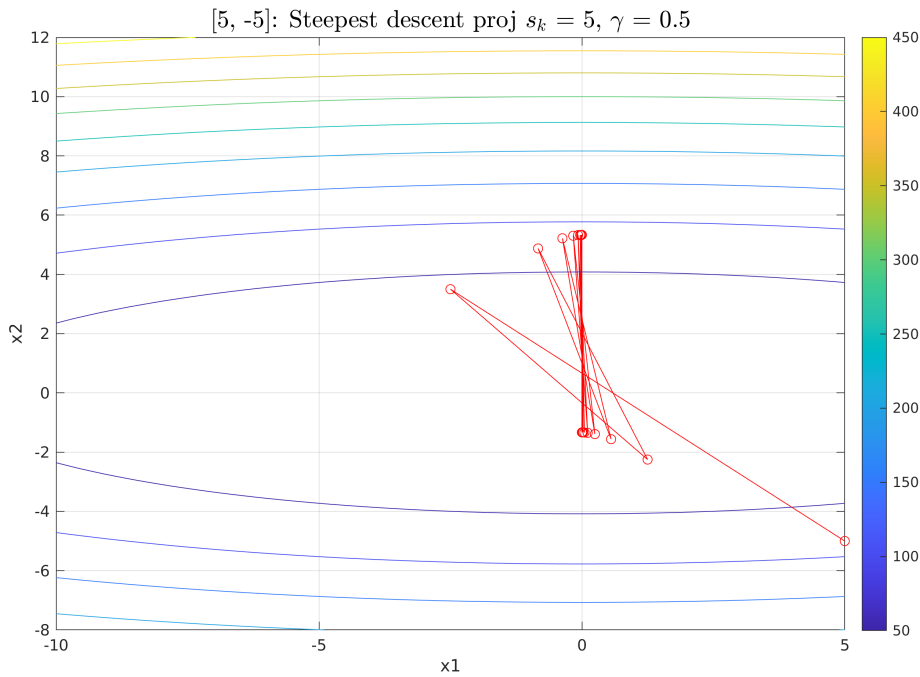
Αξίζει να παρατηρήσουμε πως αν το σημείο x_k είναι εντός του συνόλου περιορισμών τότε η προβολή του σημείου στο σύνολο, είναι το ίδιο το σημείο και έτσι:

$$\begin{aligned} x_{k+1} &= x_k + \gamma_k (Pr_X\{x_k - s_k \nabla f(x_k)\} - x_k) \\ &= x_k + \gamma_k ((x_k - s_k \nabla f(x_k)) - x_k) \\ &= x_k - \gamma_k s_k \nabla f(x_k) \\ &= x_k - \gamma'_k \nabla f(x_k) \end{aligned}$$

Βλέπουμε λοιπόν ότι για σημεία εσωτερικά του X , έχουμε ουσιαστικά τη μέθοδο της μέγιστης καθόδου με βήμα $\gamma'_k = \gamma_k s_k$. Εφόσον όμως για μη εφικτά σημεία, πριν εφαρμόσουμε τη μέθοδο, τα προβάλλουμε στο σύνολο των περιορισμών X , βλέπουμε πως η μέθοδος τελικά προσεγγίζει τη μέγιστη κάθοδο με βήμα γ'_k , που είναι και το βήμα για το οποίο ελέγχουμε αν ισχύουν τα κριτήρια σύγκλισης.

5. Θέμα 2 - Σημείο $(5, -5)$, $s_k = 5$, $\gamma_k = 0.5$

Εφαρμόζοντας τη μέθοδο για ακρίβεια $\epsilon = 0.01$, $s_k = 5$ και $\gamma_k = 0.5$ έχουμε $\gamma'_k = 2.5 > \frac{1}{3}$, άρα το κριτήριο σύγκλισης δεν πληρείται.

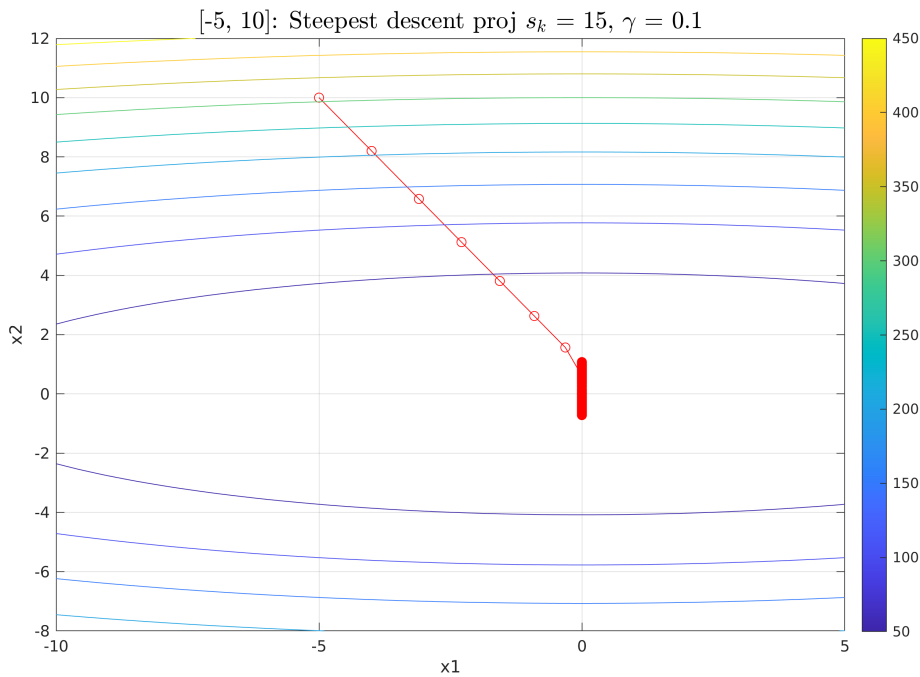

Σχήμα 5: Μέθοδος μέγιστης καθόδου με προβολή για $s_k = 5, \gamma_k = 0.5$.

Παρατηρούμε πως ενώ η μέθοδος ταλαντώνει και δεν συγκλίνει στο ελάχιστο όπως και η αντίστοιχη εκτέλεση της μέγιστης καθόδου χωρίς περιορισμούς με το ίδιο γ_k . Παρόλα αυτά όμως, η ταλάντωση λαμβάνει χώρα εντός του συνόλου των περιορισμών της εκφώνησης.

6. Θέμα 3 - Σημείο $(-5, 10)$, $s_k = 15$, $\gamma_k = 0.1$

Εφαρμόζοντας τη μέθοδο για ακρίβεια $\epsilon = 0.01$, $s_k = 15$ και $\gamma_k = 0.1$ έχουμε $\gamma'_k = 1.5 > \frac{1}{3}$, άρα το κριτήριο σύγκλισης δεν πληρείται και πάλι.

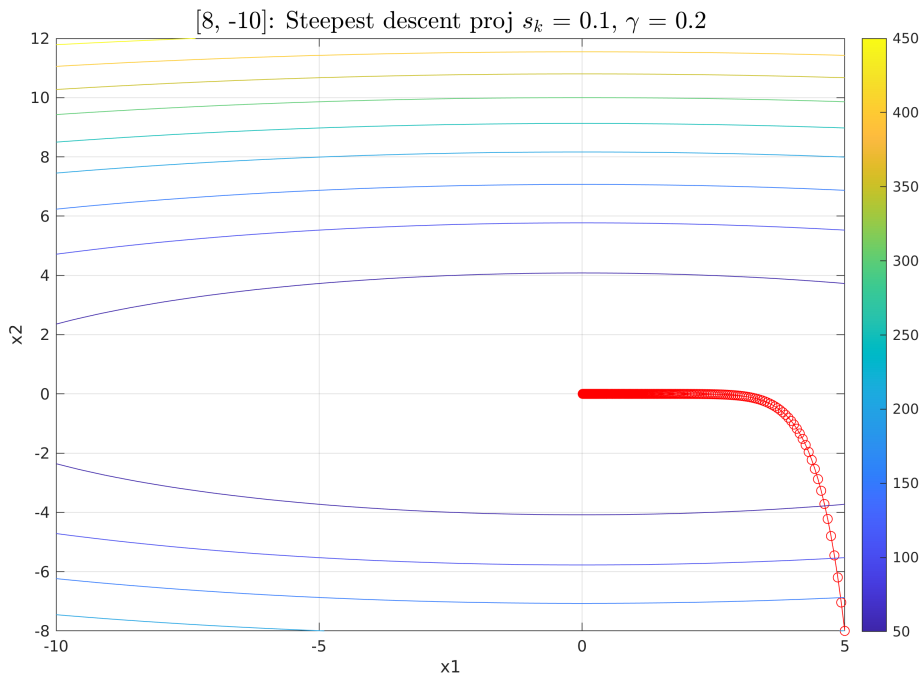

Σχήμα 6: Μέθοδος μέγιστης καθόδου με προβολή για $s_k = 15, \gamma_k = 0.1$.

Και εδώ παρατηρούμε πως ενώ το γ_k έχει επιλεγεί θεωρητικά στο εύρος που οδηγεί σε σύγκλιση, το αντίστοιχο βήμα s_k είναι πολύ μεγάλο, με αποτέλεσμα το γινόμενο τους $\gamma'_k = 15 * 0.1 = 1.5$ συνολικά να μην πληροί το κριτήριο $\gamma'_k < \frac{1}{3}$ και η μέθοδος να ταλαντώνει και πάλι. Αυτή τη φορά μόνο στον άξονα x_2 . Αυτό βέβαια εξηγείται από την παραπάνω ανάλυσή καθώς βλέπουμε πως ενώ το γινόμενο 1.5 δεν πληροί τις προϋποθέσεις για σύγκλιση, πληροί όμως τις προϋποθέσεις της εξίσωσης (5) με αποτέλεσμα να ταλαντώνει μόνο στον άξονα x_2 . Αυτό φυσικά είναι αληθές και για την προηγούμενη περίπτωση όπου το $\gamma'_k = 5 * 0.5 = 2.5$ και όπου πάλι η σύγκλιση ήταν μερική, μόνο για την διάσταση x_1 .

7. Θέμα 4 - Σημείο (8, -10), $s_k = 0.1, \gamma_k = 0.2$ - Θέμα 4

Αρχικά παρατηρούμε πως το σημείο δεν είναι εφικτό, καθώς είναι εκτός του συνόλου των περιορισμών της εκφώνησης. Αυτό βέβαια δεν μας αποτρέπει από την εφαρμογή της μεθόδου, καθώς αρχικά μπορούμε να προβάσουμε το σημείο στο σύνολο και να εφαρμόσουμε τη μέθοδο έπειτα. Ακόμα, αυτή τη φορά οι τιμές των βημάτων s_k, γ_k , έχουν επιλεγεί μέσα στο εύρος για το οποίο έχουμε σύγκλιση, καθώς: $\gamma'_k = 0.1 * 0.2 = 0.02 < \frac{1}{3}$, επομένως αναμένουμε η μέθοδος να συγκλίνει στο ελάχιστο. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο για ακρίβεια $\epsilon = 0.01$ έχουμε:

Σχήμα 7: Μέθοδος μέγιστης καθόδου με προβολή για $s_k = 0.1, \gamma_k = 0.2$.

Όπου βλέπουμε πως η μέθοδος συγκλίνει επιβεβαιώνοντας την παραπάνω ανάλυση.

8. Συμπεράσματα

Η μέθοδος μέγιστης καθόδου, με και χωρίς προβολή, παρουσιάζει τις αναμενόμενες συμπεριφορές σύγκλισης ανάλογα με την επιλογή του βήματος γ_k . Για την περίπτωση χωρίς προβολή, επιβεβαιώθηκε θεωρητικά και εμπειρικά ότι η μέθοδος συγκλίνει μόνο όταν το γ_k βρίσκεται εντός του εύρους που ορίζεται από την ανάλυση της Lipschitz σταθεράς, δηλαδή $0 < \gamma_k < \frac{1}{3}$. Επιπλέον, παρατηρήθηκε πως για μεγαλύτερες τιμές γ_k η μέθοδος αποκλίνει, όπως προβλέπεται από την μαθηματική ανάλυση.

Αντίστοιχα, για τη μέθοδο με προβολή, αποδεικνύεται πως το κριτήριο σύγκλισης εξαρτάται από τον συνδυασμό του s_k (βήμα αντίθετο στην κατεύθυνση της κλίσης) και του γ_k (βήμα κατά την προβολή). Η ανάλυση επιβεβαίωσε ότι η μέθοδος προσεγγίζει τη μέθοδο χωρίς προβολή για εφικτά σημεία, ενώ για μη εφικτά σημεία εξασφαλίζει ότι οι διαδοχικές προσεγγίσεις παραμένουν εντός των περιορισμών.

Τέλος, μέσα από τα παραδείγματα, αναδείχθηκε η σημασία της σωστής επιλογής των παραμέτρων γ_k και s_k για τη συνολική σταθερότητα και σύγκλιση της μεθόδου, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο η ανάλυση των ιδιοτιμών του Εσσιανού επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς της μεθόδου.